

NYTT OM PORTOFRIE BREVKORT

av
Tore Haga

Forbausende nok har tilgangen på portofrie brevkort i noen grad tatt seg opp siden sist. Kan det være p.g.a. økt publisitet om emnet? I så fall er det all grunn til å fortsette med det. Her skal det først handle om nok et nøytralt portofritt korrespondansekort og deretter om et portofritt spesialkort.

Av portofrie korrespondansekort har jeg i årevis registrert alt jeg har kommet over, både slike jeg har fått hånd om, gode illustrasjoner på nettet, og slike jeg har fått pålitelige scans av. Jeg har forsøkt å finne kronologi og et mønster i utgivelsene. Lenge var min oppfatning at de nøytrale korrespondansekortene alltid var utstyrt med opplysning om hvilket trykkeri de kom fra. I artikkelen «Navnløst portofritt brevkort», publisert på denne nettside i 2021, besvarte jeg meg over et kort jeg hadde fått tak i, hvor slik opplysning manglet. Nå kan jeg fortelle om et annet kort som kom i mine hender sent i 2022, også dette uten opplysning om trykkeriet. Den som leste den forrige artikkelen hvor det handlet om manglende navn, vil ha funnet mer bakgrunnsstoff enn det jeg tar med her. Ytterligere bakgrunnsstoff finnes i artiklene «Portofritt: Sem versus Monsen» i Budstikka nr. 4/2022 og «Sem & Stenersen» i Budstikka nr. 1/2023.

Det er ikke ukjent at en offentlig tjenesteperson kunne komme til å bruke av etatens lager av slike kort til private formål, og som regel ble Portofrit da overstrøket og kortet frankert. Slik er det altså også her. For ordens skyld nevnes at jeg har et annet kort fra og til samme personer, frankert, men uten at Portofrit er overstrøket. Åpenbart en forglemmelse.

Jeg har før beklaget at disse korrespondansekortene ikke er utstyrt med data om måned og år de ble trykket, slik at vi kan gjøre oss opp en mening om kronologien. Og nå altså dette med manglende trykkerinavn. Det eneste jeg er sikker på, er at det ikke er E. Sem som er trykkeren, og heller ikke Sem & Stenersen A/S. Sistnevnte selskap ble dannet flere år etter dette kortets stempeldato. I forrige artikkel mente jeg at noen spor pekte mot J.M. Stenersen. Kortet som er beskrevet der, var postgått 11 II 18, mens nærværende kort er stemplet 14 II 18 – altså tre dager senere. Som påpekt i tidligere artikler, kan stempeldato være mer villedende enn veiledende m.h.t. når et slikt kort er trykt. Kanskje er det tilfeldig, men det er jo litt av et samentreff at disse kortene er brukt så å si samtidig. Det er også her én ting som peker mot Stenersen, nemlig selve **Brevkort**. Et annet kort, beviselig trykt hos Stenersen, har brukt nokså like typer, om enn ikke hundre prosent.

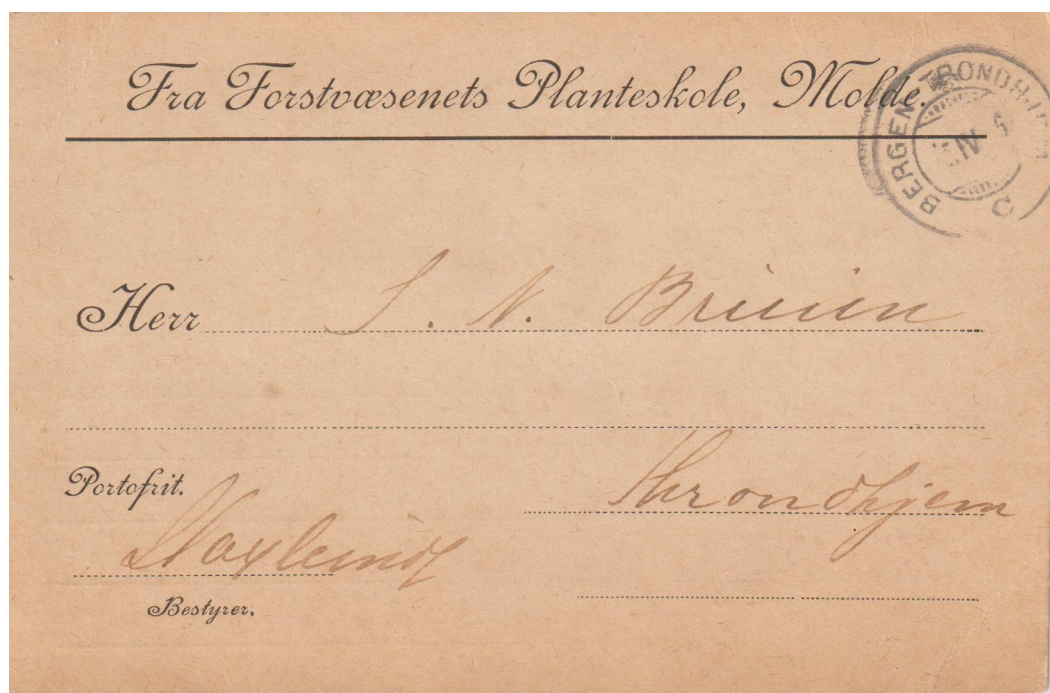
Brevkort. Brevkort

Ingen av de øvrige kjente trykkeriene av slike brevkort kan oppvise slik grad av likhet. Det skal innrømmes at jeg har brukt tilsvarende argument tidligere, og da med **BREVKORT**, som også var noe Stenersen tidvis brukte.

Her må også tas i betraktning parentesen (Paa denne Side skrives kun Adressen.). Kjente brukere av en parentes med slikt innhold var F. Beyer, E. Sem og C. Monsen, og den fantes også på det navnløse kortet i den forrige artikkelen om dette. Store forbokstaver i parentesen, slik som her, fantes imidlertid bare i Sems første periode og før dette hos Beyer. I Sems annen periode, videre hos Monsen og på det navnløse kortet i den tidligere artikkelen var det små forbokstaver, bortsett fra innledende Paa. De store forbokstavene på nærværende kort kan tyde på at kortet er trykt mange år før det ble brukt. Det kan også tenkes at utførende trykkeri var i en tidlig fase av sitt oppdrag og strevet litt med å finne ut av hvordan kortet skulle se ut, og at man derfor så hen til tidligere versjoner fra andre trykkerier, slik jeg også fremholdt i tidligere artikkel.

Foreløpig konklusjon: Å fastslå hvem som trykket de to ulike navnløse korrespondanse-kortene, virker for tiden temmelig håpløst.

Det forekommer at man kan finne trykkerinavn på spesialkort, men det er ikke vanlig. Det kortet som her skal omtales, er da også som vanlig uten noen form for trykningsdata. Det er fra Forstvæsenets Planteskole i Molde. På baksiden har det en trykt bekreftelse for mottatt bestilling og noen ord om effektivering, begge med linjer bak for innfylling av datoer m.m.

Stempeldatoen er for meg ikke mulig å tyde, men baksiden er datert 4/4-96. Jeg har bare ett portofritt kort som er postgått tidligere, nemlig i januar 1896, og det er et korrespondansekort påtrykt Fogden i Søndre Helgeland Fogderi, m.a.o. et spesial-korrespondansekort. Dette har jeg hatt lenge, men nylig dukket det sannelig opp et maken eksemplar på nettauksjon, brukt noen måneder senere i 1869. Slike er det langt imellom.

Nå ser jeg spent frem til nye åpenbaringer av ukjente portofrie brevkort.

Kilder:

- Egen samling.
- Eget katalogiseringsutkast.
- Tidligere utgaver av egne artikler om emnet på denne nettside og i Budstikka.